

Sprawozdanie z realizacji
Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
Gminy Dobra na lata 2020-2023
za okres 2022-2023

Kwiecień 2024

Spis treści

1. Podstawa opracowania sprawozdania.....	3
2. Dotacje na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i położonych na terenie Gminy Dobra w latach 2022-2023	3
2.1. Samorząd Gminny - Gmina Dobra.....	4
2.2. Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego.....	6
2.3. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie.....	7
2.4. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.....	8
3. Rządowy Program Odbudowy Zabytków	9
4. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Dobra	11
5. Inne działania podjęte przez Gminę Dobra w ramach realizacji GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 w okresie: 1 stycznia 2022r. - 31 grudnia 2023r.	13
6. Działania podjęte przez właścicieli zabytków wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	17
7. Podsumowanie.....	20
Spis tabel.....	21
Spis fotografii.....	21

1. Podstawa opracowania sprawozdania

Rada Gminy Dobra Uchwałą Nr X/130/2019 z dnia 28 listopada 2019r. przyjęła Gminny Program Opieki nad Zabytkami (GPONZ) Gminy Dobra na lata 2020-2023. Program obejmuje szerokie spektrum zagadnień związanych z dziedzictwem kulturowym Gminy Dobra, od analizy kontekstu historycznego i zasobu materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez prawne i finansowe aspekty jego funkcjonowania, po wytyczenie celów i określenie zadań w tym zakresie tematycznym na okres czterech lat. W dokumencie przewidziano także monitorowanie realizacji celów programu, sporządzanie sprawozdania z jego realizacji i przedstawienie go Radzie Gminy Dobra.

Program zakładał poprawę stanu zachowania zabytków oraz wzmacniania tożsamości lokalnej mieszkańców Gminy Dobra. Niniejsze sprawozdanie z realizacji GPONZ ma przedstawić i zanalizować wyniki podejmowanych bieżących działań w tym obszarze tematycznym na różnych poziomach organizacyjnych, zbierać dane o zachodzących zmianach oraz stanowić przesłankę do wzmocnienia lub modyfikowania zadań w programie na kolejne lata.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2022r., poz. 840 ze zm.) wójt sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji GPONZ, który przedstawia się radzie gminy. Obowiązek opracowywania sprawozdania z realizacji GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 został ujęty również w zapisach samego Programu przyjętego przez Radę Gminy Dobra, zwłaszcza rozdziału 6 „Zasady oceny Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami”.

2. Dotacje na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i położonych na terenie Gminy Dobra w latach 2023-2024

Do podstawowych narzędzi prowadzenia oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami może być wykorzystany wskaźnik produktu, który z zasady definiowany jest jako rzeczy materialne, które powstają w ramach realizacji jakiegoś zadania dzięki zaangażowaniu w zadanie środków finansowych, rzeczowych itp.

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) obowiązek opieki nad zabytkami, finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych spoczywa na ich właścicielach lub posiadaczach (mających tytuł prawny do obiektu). W związku z tym, że koszty większości koniecznych do wykonania prac przy zabytkach przekraczają możliwości finansowe właścicieli lub ich posiadaczy, możliwe jest dofinansowanie prac ze środków krajowych (będących w dyspozycji administracji rządowej lub samorządowej) bądź zagranicznych.

2.1. Samorząd Gminny - Gmina Dobra

Gmina Dobra w ramach realizacji programu opieki nad zabytkami od lat dofinansowuje remonty zabytków wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie gminy. Większość z nich to obiekty sakralne, np. wybudowane w XIII w. kościoły w Buku, Dobrej, Mierzynie, Wąwelnicy i Wołczkowie lub datowane na XIV w. – XIX w. kościół w Kościeńcu i kościół w Stolcu. Zachowanie dobrego stanu zabytków jest jednym z priorytetowych zadań Gminy Dobra.

Zasady udzielania dotacji właścicielom lub posiadaczom zabytku umiejscowionego na terenie Gminy Dobra na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków określa Uchwała Nr XXII/302/2021 Rady Gminy Dobra z dnia 25 marca 2021r. *w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Dobra na finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.* W latach 2022-2023 z budżetu Gminy Dobra dofinansowano prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego, na łączną kwotę 580.000,00 zł (słownie: pięćset osiemdziesiąt tysięcy złotych 00/100). Udzielone przez Gminę Dobra dotacje przedstawiają Tabela 1 i 2.

ROK	NR UCHWAŁY	INSTYTUCJA	CEL	KWOTA
2022	Uchwała Nr XXXIII/445/2022 Rady Gminy Dobra z dnia 14 czerwca 2022r.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Chrystusa Króla Wszehświata w Dołujach.	Remont stolarki okiennej i drzwiowej kościoła filialnego p.w. MB Fatimskiej w Kościecie	40.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Szkaplerznej w Wołczkowie.	Wymiana zdegradowanych przeszkleń okiennych wraz z witrażami w kościele w Wołczkowie – III etap.	40.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Bolesnej w Mierzynie.	Naprawa i rekonstrukcja kamiennego muru wokół kościółka w Mierzynie.	40.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku.	Wykonanie końcowe doraźnych zabezpieczeń konstrukcji (wieżba nawy głównej) kościoła p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku wraz z dokumentacją projektową.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku.	Remont ratunkowy w celu zapobieżenia katastrofie budowlanej – remont ścian wieży szachulcowej (etap końcowy), przy kościele filialnym p.w. Św. Maksymiliana Marii Kolbego w Stolcu.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. N.M.P. Matki Kościoła w Bezzreczu.	Naprawa i montaż instalacji odgromowej na dachu oraz wymiana rynien i rur spustowych w kościele w Bezzreczu.	30.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej.	Prace konserwatorskie i restauratorskie barokowego ołtarza kościoła w Dobrej.	40.000,00 zł
			RAZEM	290.000,00 zł

Tabela 1. Dotacje celowe z budżetu Gminy Dobra przekazane w 2022r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
Źródło: opracowanie własne.

ROK	NR UCHWAŁY	INSTYTUCJA	CEL	KWOTA
2023	Uchwała Nr XLIV/571/2023 Rady Gminy Dobra z dnia 29 czerwca 2023r.	Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej.	Prace konserwatorskie i restauratorskie barokowego ołtarza kościoła w Dobrej – II etap	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Szkaplerznej w Wolczkowie.	Prace konserwatorskie zabezpieczające elementy drewniane kościoła w Wolczkowie wraz z wieżą.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. N.M.P. Matki Kościoła w Bezzreczu.	Zabezpieczenie przed degradacją muru wokół zabytkowego cmentarza przy kościółce filialnym poprzez utwardzenie nawierzchni.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku.	Remont konstrukcji drewnianej wraz z instalacją elektryczną kościółki filialnego p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku.	Remont ściany przyziemia wieży – elewacja północna kościółki filialnego p.w. Św. Maksymiliana Marii Kolbego w Stolcu.	50.000,00 zł
		Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Bolesnej w Mierzynie.	Renowacja placu przykościelnego i kamiennego muru wokół kościoła w Mierzynie.	40.000,00 zł
RAZEM				290.000,00 zł

Tabela 2. Dotacje celowe z budżetu Gminy Dobra przekazane w 2023 r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Źródło: opracowanie własne.

2.2. Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego

W 2023 r. Gmina Dobra otrzymała również dotację celową na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub ujętym w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze woj. zachodniopomorskiego przyznaną przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego na wykonanie dokumentacji projektowej dla „Renowacji budynku na działce nr 63/2 w Stolcu (Remiza - Trafostacja)”. Wykonanie projektu było pierwszym krokiem do przeprowadzenia gruntownego remontu i

renowacji tego malowniczego i unikatowego na terenie Gminy Dobra obiektu wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra.

Fot. 1. Remiza- Trafostacja w Stolcu – I miejsce w konkursie plastycznym ZABYTKI GMINY DOBRA w 2023r.
Źródło: A. Łączna-Jaworek

2.3. Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie

Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) wsparcie z budżetu państwa może być udzielone, po złożeniu wniosku przez wnioskodawcę do wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków właściwego dla miejsca położenia zabytku.

Wnioski do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prace planowane należy składać do 28 lutego roku, w którym ma być udzielona dotacja. Wielkość udzielanych dotacji zależy od ilości zgłoszonych wniosków i wartości środków przyznanych WKZ na ten cel, zwykle nie przekracza 50 % wartości całości prac. Wnioski o refundację poniesionych nakładów na prace wykonane w ciągu trzech ubiegłych lat można składać do 30 czerwca każdego roku - po zakończeniu wszystkich prac wymienionych w zezwoleniu WKZ. Szczegółowe zasady określone są w Procedurach ZWKZ. Środki finansowe przyznane na prace

przy zabytkach położonych na terenie Gminy Dobra przez WKZ w Szczecinie w 2023 r. przedstawia Tabela nr 3.

ROK	INSTYTUCJA	CEL	KWOTA
2023	Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku.	Remont ściany przyziemia wieży – elewacja północna kościoła filialnego p.w. Św. Maksymiliana Marii Kolbego w Stolcu.	20.000,00 zł

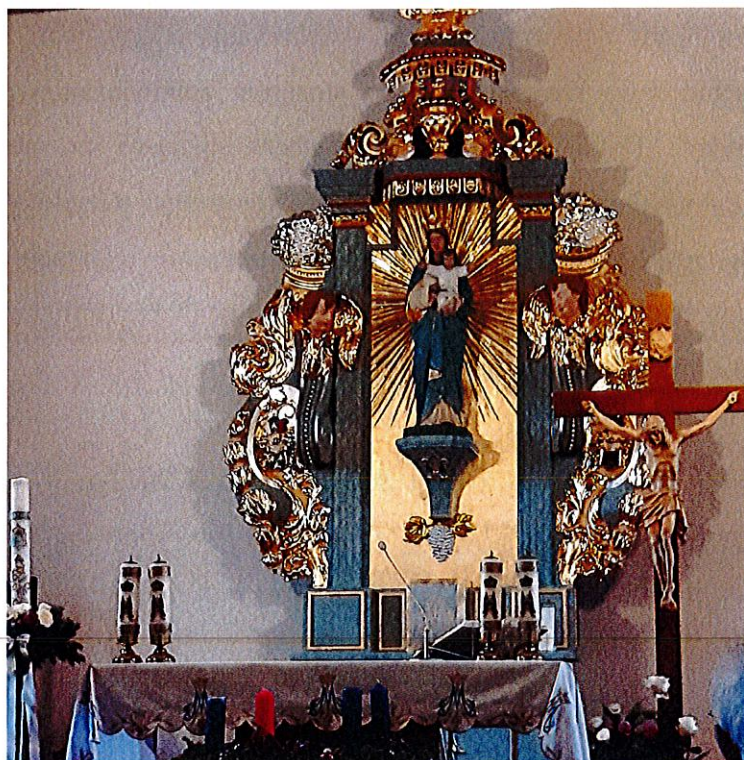
Tabela 3. Dotacje celowe z budżetu państwa (Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków) przekazane w 2023 r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Źródło: opracowanie własne.

2.4. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Strategicznym celem dotacji udzielanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Środki uzyskane przez właścicieli zabytków z funduszy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego ukazuje Tabela nr 4.

ROK	INSTYTUCJA	CEL	KWOTA
2022	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Urszuli Ledóchowskiej.	Remont wieży kościoła filialnego p. w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku.	200.000, zł
2023	Parafia Rzymskokatolicka p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej.	Prace konserwatorskie i restauratorskie barokowego ołtarza kościoła w Dobrej.	48.000,00 zł
RAZEM			248.000,00 zł

Tabela 4. Dotacje celowe z budżetu państwa (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) przekazane w latach 2022-2023 na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Źródło: opracowanie własne.

Fot. 2. Odrestaurowany w 2023 r. barokowy ołtarz w kościele p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej.
Źródło: A. Łączna-Jaworek

3. Rządowy Program Odbudowy Zabytków

W ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków w 2023 r. Rada Gminy Dobra podjęła następujące Uchwały:

- Uchwała Nr XLVI/600/2023 z dnia 26 października 2023 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

Powyższa Uchwała określa zasady i tryb udzielania dotacji z udziałem środków z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków ustawionego Uchwałą Nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 r., przeznaczonych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra, położonych w granicach administracyjnych Gminy Dobra. O udzielenie dotacji może ubiegać się osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do

zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego, zwana dalej „beneficjentem”. Dotacja jest wypłacana beneficjentowi po podpisaniu umowy o udzielenie dotacji z Gminą Dobra, na podstawie promes udzielonych Gminie Dobra przez Bank Gospodarstwa Krajowego, po zakończeniu realizacji zadania lub jego wydzielonego etapu oraz po otrzymaniu przez Gminę Dobra dofinansowania w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

- Uchwała Nr XLVI/607/2023 z dnia 26 października 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

W związku z ww Uchwałą Gmina Dobra udzieli w 2024 r. dotacji Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Urszuli Ledóchowskiej w Buku w kwocie 3.327.108,80 zł, w tym 3.260.566,62 zł ze środków uzyskanych z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz 66.542,18 zł ze środków własnych. Nazwa inwestycji, wg złożonego wniosku o dofinansowanie to ”Renowacja kościoła parafialnego p.w. Św. Urszuli Ledóchowskiej”, a zakres prac obejmuje: renowację elewacji zewnętrznych, renowację wieży dachowej i wymianę poszycia dachowego, wymianę instalacji elektrycznej.

Fot. 3. Kościół p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku. Źródło: A. Łączna-Jaworek

- Uchwała Nr XLVI/608/2023 z dnia 26 października 2023 r. w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.

W związku z ww Uchwałą Gmina Dobra udzieli w 2024 r. dotacji Parafii Rzymskokatolickiej p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej w kwocie 1.192.474,25 zł, w tym 1.168.624,76 zł ze środków uzyskanych z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz 23.849,49 zł ze środków własnych. Nazwa inwestycji, wg złożonego wniosku o dofinansowanie to ”Renowacja wnętrza kościoła w Dobrej”, a zakres prac obejmuje: konserwację zachowawczą i prace zabezpieczające: zabytki ruchome, elementy drewniane i konstrukcji drewnianej, renowację epitafium Ernesta von Ramin, renowację posadzki kościoła, renowację ścian elewacji wewnętrznej kościoła.

Fot. 4. Kościół p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej. Źródło: A. Łączna-Jaworek

4. Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Dobra

Przyjęta w 2019 r. Gminna Ewidencja Zabytków (GEZ) Gminy Dobra pozwala na monitorowanie prac podejmowanych przy obiektach zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy Dobra. Prace remontowe i budowlane przy obiektach wpisanych do GEZ planowane przez właścicieli są zgłaszane do zaopiniowania przez Zachodniopomorskiego Konserwatora

Zabytków, a właściciele obiektów zabytkowych są informowani, że zachowanie zabytku we właściwym stanie technicznym, estetycznym i funkcjonalnym leży w interesie społecznym, a wszelkie zmiany i ingerencje w istniejącą architekturę obiektu, mające wpływ na jego wygląd zewnętrzny (bryłę, kompozycję i detal architektoniczny elewacji) nie powinny mieć negatywnego wpływu na wartości, które podlegają ochronie.

Zarządzeniem Wójta Gminy Dobra Nr 49/2022 z dnia 28 kwietnia 2022 r. wykreślono działkę nr 159, obręb Wąwelnica, gm. Dobra, powiat Police włączoną do GEZ Gminy Dobra jako część dawnego cmentarza przykościelnego w Wąwelnicy. Wyłączenie ww działki zostało wcześniej uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie, który pismem z dnia 13 kwietnia 2022r., znak: DZ.E.5140.50.2022.AR zawiadomił o sporządzeniu nowej karty Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków zabytku nieruchomego niewpisanego do rejestru zabytków dla obiektu: *Dawny cmentarz przykościelny, obecnie nieczynny w granicy dz. nr 160, 209 w miejscowości Wąwelnica, gm. Dobra, pow. Policki.*

Zarządzeniem Wójta Gminy Dobra Nr 97/2023 z dnia 20 lipca 2023 r. wyłączona została karta adresowa obiektu pod nazwą *Gorzelnia w Rzędzinach* położonego na działce nr 80/3 w Rzędzinach w związku z jego rozebraniem przez właścicieli w 2022 r. Karta ewidencyjna ww zabytku została wcześniej wyłączona z Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie (zawiadomienie z dnia 20 czerwca 2023 r., znak: DZ.E.5140.50.2.2023.AR).

Uchwałą Rady Gminy Dobra Nr XL/527/2023 z dnia 9 lutego 2023r. w sprawie *zamknięcia cmentarza na terenie Gminy Dobra* zamknięto cmentarz położony w obrębie geodezyjnym Dołuje na terenie działki nr 164 stanowiący własność Gminy Dobra (tj. Lapidarium w Dołujach) wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra.

Uchwałą Rady Gminy Dobra Nr XLIII/560/2023 z dnia 25 maja 2023 r. w sprawie *zamknięcia cmentarzy na terenie Gminy Dobra* zamknięto cmentarz położony w:

- obrębie geodezyjnym Bezrzecze, na terenie działki nr 21/2 stanowiący własność Gminy Dobra wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra,
- obrębie geodezyjnym Buk, na terenie działki nr 153 stanowiący własność Gminy Dobra wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra,

- obręb geodezyjnym Wąwelnica, na terenie działki nr 156 stanowiący własność Gminy Dobra wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Dobra.

Zamknięcie cmentarza oznacza zaprzestanie pochówków od dnia zamknięcia.

5. Inne działania podjęte przez Gminę Dobra w ramach realizacji GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 w okresie: 1 stycznia 2022r. - 31 grudnia 2023r.

W GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 zostały określone zadania dodatkowe, związane m.in. ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz lepszą ekspozycją poszczególnych zabytków i walorów krajobrazu kulturowego. W okresie sprawozdawczym wśród działań prowadzonych przez Gminę Dobra, wymienić należy następujące inicjatywy:

- 1) Publikowanie informacji o działaniach gminy podjętych w ramach realizacji GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra (zakładka ZABYTKI), na której gromadzone są dokumenty, informacje i materiały promujące zabytki, w tym: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Dobra przyjęta Zarządzeniem Wójta Gminy Dobra Nr 150/2019 z dnia 18 września 2019r. oraz Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dobra na lata 2020-2023 przyjęty Uchwałą Rady Gminy Dobra Nr X/130/2019 z dnia 28 listopada 2019r.
- 2) Zgłoszenie w 2022 r. utworzonego w 2020 r. Lapidarium w Dołujach do organizowanego od 1975 r. konkursu „Zabytek Zadbany”, którego celem jest promocja odpowiedniej opieki nad zabytkami poprzez wzorowo prowadzone prace budowlane, konserwatorskie, rewaloryzacyjne i adaptacyjne, a także systematyczne działania na rzecz właściwego utrzymania zabytków zgodnie z najwyższymi standardami badawczymi i wykonawczymi. W imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków, a procedurę konkursową prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. W 2022 r. do konkursu „Zabytek Zadbany” zgłoszonych zostało 100 obiektów. Ponieważ 12 wniosków nie spełniło wymogów formalnych, do oceny jury przedstawiono 88 wniosków formalnych z 16 województw, spośród których wyłoniono laureatów nagród i wyróżnień w sześciu kategoriach. W dniu 14 listopada 2022 r. podczas uroczystej gali w Centrum Prasowym Foksal w Warszawie, Gmina Dobra odebrała wyróżnienie

w kategorii *rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu* za uczytelnienie układu kompozycyjnego, konserwację nagrobków i utworzenie lapidarium na dawnym cmentarzu ewangelickim w Dołujach i wykreowanie symbolicznego łącznika między dawną a współczesną społecznością lokalną. Gmina Dobra otrzymała tablicę „Zabytku Zadbanego” do oznakowania obiektu oraz dyplom. Ponadto Lapidarium w Dołujach podobnie jak pozostałe nagrodzone zabytki będą prezentowane w wydawnictwach Narodowego Instytutu Dziedzictwa przekazywanych właścicielom zabytków i przedstawicielom ogólnopolskiego środowiska konserwatorskiego.

Fot. 5. Wyróżnienie dla Lapidarium w Dołujach w konkursie Zabytek Zadbane 2022.

Źródło: dobraszczecinska24.pl

- 3) Opracowanie w 2023 r. nowego Gminnego Planu Ochrony Zabytków Na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych Dla Gminy Dobra uzgodnionego z Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie i Starostą Polickim.
- 4) W ramach współpracy z Pomorskim Towarzystwem Historycznym w 2023r. przeprowadzono akcję sprzątania nieczynnych cmentarzy na terenie gminy wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.
- 5) Bieżące utrzymanie porządku na terenie Lapidarium w Dołujach.
- 6) Współpraca z Uniwersytetem Szczecińskim w związku udostępnieniem miejsca w Urzędzie Gminy Dobra w sprawie projektu organizowanego przez studentów Uniwersytetu Szczecińskiego na wyeksponowanie plakatu w formacie A3 pod tytułem „Dobra w obiektywie” w budynku Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy

Dobra w Wołczkowie przy ul. Lipowej 51 w dniach od 1 czerwca 2023 r. do 5 czerwca 2023 r.

- 7) Podjęcie działań w celu zabezpieczenia budynku pn. Remiza - Trafostacja położonego w Stolcu na działce nr 63/2, wpisanego do GEZ Gminy Dobra przyjętej Zarządzeniem Wójta Gminy Dobra nr 150/2019 z dnia 18 września 2019 r., w tym:
- usunięcie zalegającego we wnętrzu budynku węgla i innych przedmiotów należących do osób trzecich, które wcześniej dzierżawiły obiekt,
 - zamknięcie obiektu,
 - zgłoszenie obiektu do konkursu „Nasz Zabytek” organizowanego przez fundację MOST the MOST,
 - złożenie wniosku o dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na zadanie inwestycyjne pn. "Renowacja Remizy -Trafostacji na działce nr 63/2 w Stolcu" (wniosek złożony w dwóch edycjach programu – dofinansowania nie otrzymano),
 - pozyskanie dotacji celowej z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego na wykonanie Projektu renowacji Remizy -Trafostacji na działce nr 63/2 w Stolcu (Umowa Nr WKIDN-II/Z/37/23 z dnia 19 lipca 2023 r.),
 - sporządzenie dokumentacji projektowej dla renowacji Remizy - Trafostacji na działce nr 63/2 w Stolcu oraz kosztorysu inwestorskiego przez firmę GOTYK Sp. z o.o.,
- 8) Zgłoszenie Lapidarium w Dołujach do XVII edycji Konkursu Towarzystwa Urbanistów Polskich na najlepiej zagospodarowaną przestrzeń publiczną w Polsce w 2023 r. Do finału konkursu zakwalifikowały się 44 inwestycje z terenu całego kraju. Projekt Lapidarium został wyróżniony w kategorii *rewitalizowana przestrzeń publiczna zabytku* za uporządkowanie i zagospodarowanie miejsca o wartości historycznej upamiętniającego pochówki. Jury konkursu uznało, że utworzenie Lapidarium stanowi dobry przykład ochrony cmentarza - wyznania innego niż katolickie - wbrew powszechniejszemu trendowi likwidacji, degradacji lub przekształcenia takich miejsc. W efekcie podjętych działań, zaniedbany, zarośnięty cmentarz w Dołujach stał się elementem edukacji, wiedzy o przeszłości regionu, a także atrakcją turystyczną. Z tego względu stanowi on przykład dobrej praktyki pozwalającej na ochronę wartości zabytkowych, walorów przyrodniczych i krajobrazowych przestrzeni oraz promocję dziedzictwa kulturowego. Ponadto warto podkreślić,

iż realizacja projektu wpłynęła na poprawę bezpieczeństwa w tym miejscu, przy jednoczesnym udostępnianiu go szerszej społeczności oraz turystom.

- 9) Ogłoszenie w 2023 r. konkursu plastycznego ZABYTKI GMINY DOBRA, którego celem było propagowanie wiedzy o zabytkach Gminy Dobra, rozbudzanie i pogłębianie zainteresowań historią, szczególnie funkcjonującą w lokalnej i regionalnej świadomości społecznej, popularyzacja zasobów dziedzictwa kulturowego, podniesienie świadomości społecznej w zakresie zabytków, wzmocnienie aktywności środowisk lokalnych, promocja walorów kulturowych Gminy Dobra, edukacja regionalna, podniesienie poziomu wiedzy o dziedzictwie kulturowym, zorganizowanie wystawy prac konkursowych promujących zabytki Gminy Dobra. Konkurs skierowany był do dzieci, młodzieży i dorosłych. Prace były oceniane w trzech kategoriach wiekowych: 7-10 lat, 11-15 lat i powyżej 15 lat według następujących kryteriów: oryginalność, zgodność z tematem, estetyka i kompozycja. Jury konkursu oceniło 138 prac konkursowych i przyznało trzy nagrody w każdej kategorii wiekowej oraz łącznie 7 wyróżnień.

Fot. 6. Gala konkursu plastycznego Zabytki Gminy Dobra w GCKiB w Wolczkowie.

Źródło: dobraszczecinska24.pl

- 10) Organizacja wystawy prac plastycznych wykonanych w ramach konkursu ZABYTKI GMINY DOBRA w Gminnym Centrum Kultury i Bibliotek w Dobrej i filii w Wołczkowie.
- 11) Organizacja w 2023 r. II edycji Konkursu Krzyżówka. Celem łamigłówni było poszerzania wiedzy mieszkańców gminy i okolic na temat historii Gminy Dobra, dziedzictwa kulturowego, programu opieki nad zabytkami oraz samych zabytków znajdujących się na terenie gminy. Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem. Wśród prawidłowo nadesłanych rozwiązań zostały wylosowane karty prezentowe sieci Empik, a losowanie szczęśliwie nagrodzonych odbyło się w mikołajkowej atmosferze.

Fot. 7. Losowanie nagród w II edycji Konkursu Krzyżówka. Źródło: dobraszczecinska24.pl

6. Działania podjęte przez właścicieli zabytków wpisanych do rejestru zabytków zgodnie z art. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków do:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W związku z powyższym Wójt Gminy Dobra pismem z dnia 28 lipca 2023 r. zwrócił się do właścicieli zabytków wpisanych do rejestru zabytków i położonych na terenie Gminy Dobra o informacje dot. prac wykonanych przy zabytku w latach 2020-2023, pozyskanych środkach finansowych na ich odrestaurowanie oraz o planach remontowych, restauracyjnych, popularyzujących wiedzę o zabytku i związanych z ich zagospodarowaniem w celu przygotowania rzetelnego i zgodnego ze stanem faktycznym sprawozdania z realizacji GPONZ Gminy Dobra na lata 2020-2023 za okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2023 r. Działania właścicieli zabytków ujęto w tabeli nr 5.

Nazwa zabytku	Nr w rejestrze zabytków	Działania podjęte przez właścicieli zabytków w latach 2022-2023
Pałac i park pałacowy w Stolcu	A-536 ZWKZ Szczecin	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzono prace ziemne związane z przygotowaniem zachodniej i południowozachodniej części parku. Prace zakładały uregulowanie gruntu w celu zapewnienia prawidłowego wchłaniania wód opadowych, dzięki czemu udało się uniknąć powstawania rozlewisk w okresie roztopów. 2. Uzupelnienie Ekspertyzy – Dokumentu Oceny Stanu Technicznego Istniejącego Budynku zgodnie z zaleceniami PINB w Policach i przedstawienie do zaopiniowania przez WKZ. Do czasu wydania decyzji PINB pozwalającej na prowadzenie prac przy budynku pałacu zabezpieczono budynek przed dalszą degradacją poprzez wzmocnienie elementów konstrukcyjnych oraz tymczasowe zabezpieczenie przecieków w pokryciu dachowym. 3. W styczniu 2022 r. otrzymano decyzje ZWKZ nr 110/2022 – pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy ogrodzeniu działki oraz decyzję ZWKZ nr 113/2022 pozwolenie na prowadzenie robót budowlanych przy ogrodzeniu. 4. W styczniu 2022 r. otrzymano Decyzję Starosty Polickiego nr 518/2022 zatwierdzającą projekt architektoniczno-budowlany wraz z pozwoleniem na budowę. 5. W 2022 r. opracowano Projekt Techniczny Remontu Ogrodzenia założenia pałacowo-parkowego w Stolcu. 6. W 2023 r. rozpoczęto prace przy ogrodzeniu (oczyszczono murewane elementy ogrodzenia metodą piaskowania, najbardziej zniszczone przęsła odrestaurowano i zamocowano przez uprawniony zakład kowalski, przeprowadzono prace budowlane na elementach muryowanych).

Kościół p.w. M.B. Różańcowej i cmentarz przykościelny w Bezzrzeszu.	A-503 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. dokonano naprawy instalacji odgromowej na wieży kościoła, położono nową instalację odgromową na dachu kościoła, wymieniono zniszczone rynny i rury spustowe. Wymieniono plastikowy system rynnowy na nowy system metalowy wraz z rurami spustowymi. Zamontowano nowy system odgromów dachu z wieżą kościoła oraz podłączenie do gruntu uziemnienia. W 2023 r. zabezpieczono przed degradacją mur wokół zabytkowego cmentarza przy kościele poprzez utwardzenie nawierzchni. Ponadto wykonano prace budowlane polegające na utwardzeniu nawierzchni na terenie cmentarza.
Kościół filialny Parafii Rzymskokatolickiej w Dolujach p.w. M.B. Fatimskiej w Kościele	A-1136 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. wykonano remont stolarki okiennej i drzwiowej.
Kościół p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku	A-498 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. wykonano końcowe zabezpieczenie konstrukcji stropu. W 2023 r. remont konstrukcji drewnianych wraz z instalacją elektryczną.
Kościół p.w. Św. Maksymiliana Marii Kolbego w Stolcu	A-507 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. wykonano remont ścian wieży szachulcowej. W 2023 r. remont ścian elewacji.
Park dworski w Skarbimierzycach	A-531 ZWKZ Szczecin	Ogrodzono park od strony północnej i północnowschodniej, co uniemożliwia zaśmiecanie parku przez osoby trzecie. W parku prowadzono na bieżąco prace porządkowo-pielęgnacyjne (szczególnie w części północno i południowo wschodniej). W 2023 r. prowadzone były uzgodnione z WZK prace badawcze przy cmentarzyku rodzinnym rodziny Reuter zlokalizowanym na wschodnim obrzeżu parku.
Cmentarz przykościelny w Stolcu.	A-507 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. wykonanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich pomnika J.B.W von Ramin, w tym: opis obiektu, dokumentacja fotograficzna, analiza stanu zachowania, badania konserwatorskie, program prac konserwatorskich, technologia prac konserwatorskich, inwentaryzacja i zabezpieczenie zdemontowanych płyt pomnika, ekspertyza techniczna stanu zachowania z zaleceniami, badania geologiczne do opracowania Programu Prac Konserwatorskich. Powiat Policki wystąpił również z wnioskiem o dofinansowanie realizacji zadania inwestycyjnego polegającego na przeprowadzeniu prac konserwatorskich i renowacyjnych przy pomniku J.B.W. von Ramin oraz remontu w niezbędnym zakresie muru oporowego oddzielającego teren cmentarza od drogi z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków (dofinansowania nie uzyskano).
Kościół p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej	A-497 ZWKZ Szczecin	W 2022 r. wykonano prace konserwatorskie i restauratorskie barokowego ołtarza w Kościele w Dobrej – I etap. W 2023 r. wykonano prace konserwatorskie i restauratorskie barokowego ołtarza w Kościele w Dobrej – II etap. W 2023 r. złożono wniosek o dofinansowanie z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków na inwestycje „Renowacja wnętrza kościoła w Dobrej”.

Tabela 5. Działania właścicieli zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych od właścicieli zabytków.

Podsumowanie

Reasumując, zadania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Dobra na lata 2020-2023 w okresie 2022-2023 realizowane były na bieżąco, w ramach posiadanych w budżecie środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków. Zadania dodatkowe związane ze zwiększeniem atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych realizowane były systematycznie. W zakresie ochrony i opieki nad zabytkami, Gmina Dobra współpracowała z placówkami oświatowymi, kulturalnymi i kościołami, promując materialne oraz niematerialne dziedzictwo kulturowe całej gminy. Zadania wspierane były również przez projekty edukacyjne mające na celu wzrost świadomości kulturalnej oraz rozbudzenie zainteresowania zabytkami wśród mieszkańców Gminy Dobra.

Zaznaczyć należy, że opisane w Programie priorytety realizowane były za pomocą działań zarówno bezpośrednio wpływających na poprawę stanu zachowania zabytków, jak i pośrednio, polegających na upowszechnianiu i promowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zwiększaniu świadomości społecznej w zakresie potrzeby jego zachowania.

Podejmowane przez Gminę Dobra, a wskazane w treści niniejszego sprawozdania działania promocyjne, edukacyjne i informacyjne powinny przyczynić się do wzrostu zainteresowania kulturą regionu, a zabytki poprzez ich stan techniczny i wizualny stanowią namacalne świadectwo burzliwej historii ludzi zamieszkujących dawniej i dziś tereny leżące obecnie w granicach administracyjnych Gminy Dobra.

Acceptejs
07.05.2024
WÓJT
Teresa Dera

Sprawozdanie sporządziła:

Inspektor Agnieszka Łączna-Jaworek

Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Dobra

Spis tabel:

Tabela 1. Dotacje celowe z budżetu Gminy Dobra przekazane w 2022 r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. *Źródło: opracowanie własne.*

Tabela 2. Dotacje celowe z budżetu Gminy Dobra przekazane w 2023 r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. *Źródło: opracowanie własne.*

Tabela 3. Dotacje celowe z budżetu państwa (Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków) przekazane w 2023 r. na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. *Źródło: opracowanie własne.*

Tabela 4. Dotacje celowe z budżetu państwa (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego) przekazane w latach 2022-2023 na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. *Źródło: opracowanie własne.*

Tabela 5. Działania właścicieli zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych od właścicieli zabytków.

Spis fotografii:

Fot. 1. Remiza w Stolcu – I miejsce w konkursie plastycznym ZABYTKI GMINY DOBRA.

Źródło: A. Łączna-Jaworek.

Fot. 2. Odrestaurowany w 2023 r. barokowy ołtarz w kościele p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej. *Źródło: A. Łączna-Jaworek.*

Fot. 3 . Kościół p.w. Św. Antoniego Padewskiego w Buku. *Źródło: A. Łączna-Jaworek.*

Fot. 4. Kościół p.w. M.B. Królowej Świata w Dobrej. *Źródło: A. Łączna-Jaworek.*

Fot. 5. Wyróżnienie dla Lapidarium w Dołujach w konkursie Zabytek Zadbane 2022.

Źródło: dobraszczecinska24.pl

Fot. 6. Gala konkursu plastycznego Zabytki Gminy Dobra w GCKiB w Wołczkowie.

Źródło: dobraszczecinska24.pl

Fot. 7. Losowanie nagród w II edycji Konkursu Krzyżówka. *Źródło: dobraszczecinska24.pl*

